CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

De schrijfrevolutie

Krachtig schrijven, diep denken, sterk formuleren met De schrijfrevolutie

Daniëlle Lokhorst
Yonina Pullens

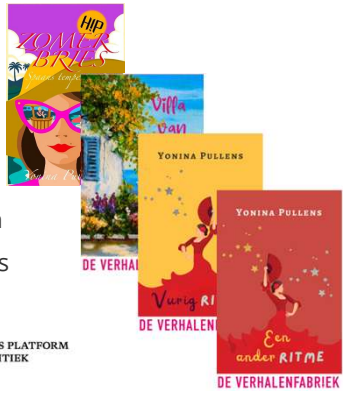
© CPS Onderwijsontwikkeling en advies

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Yonina Pullens

- MVT
- Taalrijke didactiek
- Woordenschatonderwijs
- Creatief schrijven
- Feedback op leerlingteksten
- Fictie- en literatuuronderwijs

De Reactor VLAAMS-NEDERLANDS PLATFORM VOOR LITERATUURKRITIEK

"Als je tegen iemand praat in een taal die hij begrijpt, dan bereik je zijn hoofd.
Als je tegen iemand praat in zijn eigen taal, dan bereik je zijn hart " Nelson Mandela

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Daniëlle Lokhorst

KINDER
TALENTEN
FLUISTERAAR

Master in Toegepaste Psychologie

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Wat gaan we doen?

1. De didactische basis van De schrijfrevolutie

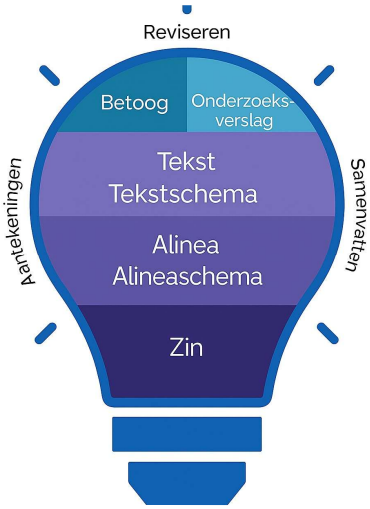
Schrijven om te leren én leren hoe te schrijven.

Van zinnen naar alinea's en van alinea's naar langere teksten.

2. Activiteiten op zinsniveau

Schrijven over de inhoud van jouw vak.

Van correcte zinnen naar gevarieerde en complexere zinnen: zinsuitbreiding, zinsvariatie, zinscombinaties.

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Wat horen we vaak?

- Leerlingen antwoorden vaak incompleet.
- Leerlingen kennen en gebruiken belangrijke en veelvoorkomende woorden niet (meer).
- Leerlingen schrijven stenografisch, in spreektaal, zonder kop of staart.

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Schrijven in het onderwijs

’Schrijf op wat je tijdens de meivakantie hebt gedaan.’

‘Schrijf een opstel over de vakantie.’

‘Maak een samenvatting van paragraaf x.’

‘… licht je antwoord toe.’

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Waarom is schrijven moeilijk?

- Gesproken vs. geschreven taal.
- Publiek op afstand.
- Achtergrondkennis.
- Cognitieve belasting snel te hoog.

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Overkoepelend

Kerndoel 1 **De school stimuleert de taalcompetentie van leerlingen.**

1A **De school zorgt voor een rijke taal- en leesomgeving.**

Het gaat hierbij om:

- aanbieden van taalactiviteiten in betekenisvolle contexten;
- aanbieden van een veelzijdig en actueel aanbod van jeugd- en *young adult*-literatuur binnen een vaste leesroutine;
- aanbieden van kennis en vaardigheden uit het leergebied Nederlands in onderlinge samenhang;
- stimuleren van de leesmotivatie en de durf om te spreken en te schrijven;
- ruimte bieden aan verschillende talen en taalvariëteiten van leerlingen.

1B **De school stimuleert de taalontwikkeling van de leerling in alle leergebieden.**

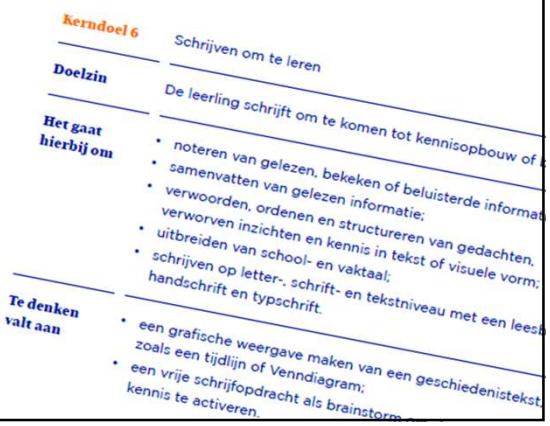
Het gaat hierbij om:

- stimuleren van betekenisvolle activiteiten waarin school- en vaktaal en vakspecifieke taalvaardigheden verworven kunnen worden;
- stimuleren van het gebruiken van rijke teksten over inhoudelijke thema's in alle leergebieden;
- stimuleren van taalproductie en interactie in alle leergebieden;
- stimuleren van aandacht voor taalverzorging en taalgebruik in alle leergebieden;
- aanbieden van een schoolbrede set van aanpakken en flexibel inzetbare strategieën bij het ondersteunen van taalactiviteiten in de andere leergebieden.

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Schrijven en leren

- Schrijven is een manier om concepten te verbreden en te verdiepen.
- Schrijven is middel om te leren, manier om kennis te verwerven en te verwerken.
- Schrijven laat je 'meekijken' in het denkproces van de leerling.

Kerndoel 6	Schrijven om te leren
Doelzin	De leerling schrijft om te komen tot kennisopbouw of
Het gaat hierbij om	• noteren van gelezen, bekeken of beluisterde informat • samenvatten van gelezen informatie; • verwoorden, ordenen en structureren van gedachten, verworven inzichten en kennis in tekst of visuele vorm; • uitbreiden van school- en vaktaal; • schrijven op letter-, schrift- en tekstniveau met een leesb handschrift en typschrift.
Te denken valt aan	• een grafische weergave maken van een geschiedenistekst zoals een tijdlijn of Venndiagram; • een vrije schrijfopdracht als brainstorm kennis te activeren.

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Activatie

Denken - delen - uitwisselen

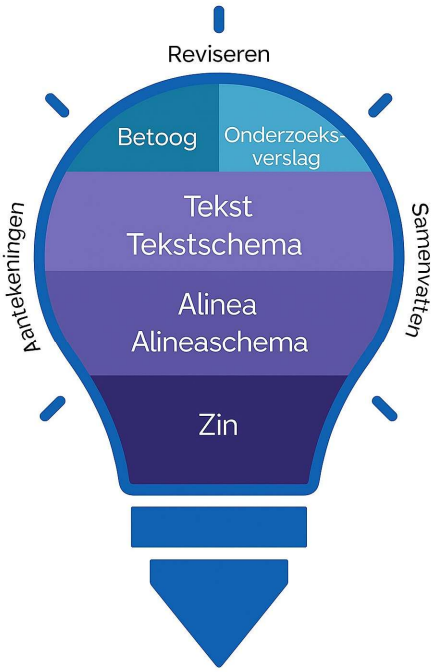
- In welke gevallen laat jij je leerlingen schrijven?
- Zitten daar ook kleine schrijfactiviteiten bij?
- Wissel uit!

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

1. Didactische basis van de schrijfrevolutie

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

De Schrijfrevolutie

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Wij zijn enthousiast!

- Te gebruiken naast je methode of ter vervanging van bepaalde opdrachten.
- Makkelijk uniform te maken wanneer je met de werkbladen werkt.
- Formatief in te zetten.
- Veel mogelijkheden voor ‘scaffolding’.
- Aandacht voor metacognitie: aantekeningen maken, samenvatten, je werk herzien…

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Schrijven om te leren

Kleine schrijfopdrachten stimuleren logisch redeneren en diepere conceptontwikkeling.

Hoe?

- Activeren van **schrijven en spreken in het leerproces.**
- Taalniveau verhogen door **basiszinnen** (taalsteun).
- Formuleren van **hele zinnen in de context** van het voorbeeld.

*Gebaseerd op de “Hochmanmethode” voor zinsuitbreidingen (The Writing Revolution)

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

De schrijfrevolutie

1. Planning en opzet
2. Een eerste concept
3. Revisie
4. Redactie en taalverzorging

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

De 6 principes van De schrijfrevolutie

1. Leerlingen hebben **expliciet schrijfonderwijs** nodig.
2. Zinnen zijn de **bouwstenen** van elke tekst.
3. Schrijfonderwijs is, wanneer **ingebed in het curriculum,** een krachtig leermiddel.
4. De **leerdoelen van je vak** bepalen de moeilijkheid van de schrijfopdracht.
5. **Grammatica** kan het best worden onderwezen in de context van de teksten die leerlingen schrijven.
6. De twee belangrijkste fases in het schrijfproces zijn **planning** en **revisie.**

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

2. Activiteiten op zinsniveau

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Zin of fragment?

in het park

droeg bij aan de opkomst van fascistische regimes

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Zin of fragment?

Fragment: in het park
Zin: Naima en Tim liepen in het park.

Je behandelt in je les de nasleep van de Eerste Wereldoorlog. Je zegt:
Fragment: droeg bij aan de opkomst van fascistische regimes
Een leerling zou dan kunnen zeggen:

- *De strenge voorwaarden van het Verdrag van Versailles droegen bij aan de opkomst van fascistische regimes.*

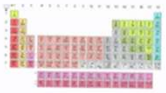
CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Zin of fragment?

Fragment of zin?	Volledige zin
bouwde een labyrint voor koning minos	Daedalus bouwde een labyrint voor koning Minos.
daedalus en zijn zoon	Daedalus en zijn zoon werden opgesloten door koning Minos.
icarus was blij dat hij vrij was	Icarus was blij dat hij vrij was.
vernietigde vleugels van icarus	De hitte van de zon vernietigde de vleugels van Icarus.

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Name:
Date:
Warm-up

Directions: Write "S" if the words form a complete sentence. Capitalize and punctuate the sentences. Write "F" if the words are a sentence fragment.

1. f the periodic table
   The periodic table is an organized array of elements.
2. S an element's location depends on its atomic structure
   An element's location depends on its atomic structure
3. f are horizontal rows across a periodic table
   Periods are horizontal rows across a periodic table
4. f has atomic number 56
   Barium has atomic number 56.

Name:
Date:
Topic: Equations & Inequalities

$6x = 22y$ $\quad \frac{1}{2}x \geq 10\frac{2}{5}$ $\quad y + 15 < 42$

Directions: Change the sentence fragments to complete sentences, adding correct capitalization and punctuation. Use the equations from the bank to complete the sentences.

1. is equal to twenty-two times y
   Six times some number is equal to twenty-two times y.
2. one-half of x
   One-half of x is greater than or equal to ten and two-fifths.
3. is less than forty-two
   An unknown quantity plus fifteen is less than forty-two.

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Naam:_____

Vulkanisme

Instructie: maak van de volgende fragmenten een hele zin met interpunctie.

1. vulkanen in de oceaan

_____
_____

2. barsten heel heftig uit

_____
_____

Copyright © 2023 The Writing Revolution. All rights reserved. Sentence Expansion

Naam:_____

Over het boek 'Mot en de Metaalvissers'

Instructie: maak van het volgende fragment een hele zin met interpunctie.

1. waren totaal verrast

_____
_____

Copyright © 2023 The Writing Revolution. All rights reserved. Sentence Expansion

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Naam:_____

Vulkanisme

Instructie: maak van de volgende zinsfragmenten een hele zin met interpunctie.

1. vulkanen in de oceaan

Vulkanen in de oceaan zijn vaak schildpadvulkanen._____
_____

2. barsten heel heftig uit

Stratovulkanen barsten heel heftig uit. _____
_____

Copyright © 2023 The Writing Revolution. All rights reserved.
Sentence Expansion

Naam:_____

Over het boek 'Mot en de Metaalvissers'

Instructie: maak van het volgende zinsfragment een hele zin met interpunctie.

1. waren totaal verrast

Mot en haar vrienden waren totaal verrast door de vondst van de duikboot. _____

Copyright © 2023 The Writing Revolution. All rights reserved.
Sentence Expansion

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

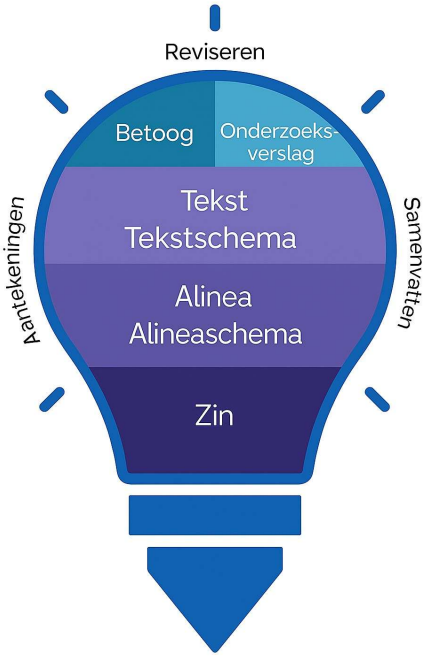
Gehusselde zinnen

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Hoe nu verder…

- Opbouwen naar complexere zinnen
  - Zinscombinaties
  - Zinsuitbreidingen
  - Variaties en complexiteit toevoegen

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Vraagwoorden

- Wie?
- Wat?
- Wanneer?
- Waar?
- Waarom?
- Hoe?

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Opdracht

Doe het zelf!

Basiszin: De bezoekers van de Nationale Conferentie Schrijfonderwijs verdiepen zich in 'schrijven om te leren'.

Geef antwoord op de volgende vragen:

- Wanneer? .....
- Waar? ....
- Waarom? ....

Verwerk deze informatie in een uitgebreide zin.

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

"Waarom hebben planten licht nodig om te groeien?"

Naam:_____

THE WRITING REVOLUTION

Titel of onderwerp

Instructie: Vul de zinnen aan na 'want', 'maar' en 'dus'.

Planten hebben licht nodig om te groeien, want_____

_____

_____

Planten hebben licht nodig om te groeien, maar _____

_____

_____

Planten hebben licht nodig om te groeien, dus _____

_____

_____

Copyright © 2023 The Writing Revolution. All rights reserved.

Basisvoegwoorden: omdat, maar, dus

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Naam:_____

THE WRITING REVOLUTION

Vulkanen en leefgebieden

Instructie: Vul de zinnen aan na 'want', 'maar' en 'dus'.

Vulkanen zijn gevaarlijk voor mensen, want *de uitbarstingen kunnen hete en giftige as verspreiden.*

Vulkanen zijn gevaarlijk voor mensen, maar *de grond er omheen is altijd heel vruchtbaar en goed bewoonbaar.*

Vulkanen zijn gevaarlijk voor mensen, dus *mensen die daarbij in de buurt wonen moeten de activiteit van de vulkaan goed monitoren.*

_____

Copyright © 2023 The Writing Revolution. All rights reserved.

Basisvoegwoorden: omdat, maar, dus

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Leerdoel: je leert om langere zinnen te maken.

Opdracht 1. Hieronder zie je drie zinnen. De zinnen zijn nog niet af. Maak de zinnen af met woorden die passen bij het eerste deel van de zin. Schrijf de zinnen over in je schrift en maak ze af.

1. Ik vind het leuk om met vrienden af te spreken, omdat .....
2. De mentor vond het brugklasfeest leuk, omdat .....
3. Mijn ouders willen dat ik huiswerk maak, omdat .....

Opdracht 2. In opdracht 1 zie je steeds het woord 'omdat'. Wat komt er steeds na het woord 'omdat'? Kies uit A, B of C en schrijf het goede antwoord in je schrift.

A: iets dat het eerste deel tegenspreekt

B: een uitleg

C: een conclusie

Opdracht 3. Hieronder zie je drie zinnen die nog niet af zijn. Maak de zinnen af met woorden die passen bij het eerste deel van de zin. Schrijf de zinnen over in je schrift en maak ze af.

1. Ik gebruik 't ex-kofschip bij de verleden tijd, omdat .....

2. Ik gebruik 't ex-kofschip bij de verleden tijd, maar .....

3. Ik gebruik 't ex-kofschip bij de verleden tijd, dus....

Opdracht 4. Hieronder zie je twee zinnen die je kunt uitbreiden. Breid de zin steeds uit door antwoorden toe te voegen op de vragen:

1) Waar?
2) Wanneer?
3) Hoe?

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Zaakvakken

De Nijl was belangrijk voor de oude Egyptenaren, want het leverde vruchtbare grond op voor de landbouw.

De Nijl was belangrijk voor de oude Egyptenaren, maar de jaarlijkse overstromingen veroorzaakten veel schade.

De Nijl was belangrijk voor de oude Egyptenaren, dus de rivier werd als een god vereerd.

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Wiskunde

Deze grafieken lijken op elkaar, want ze hebben allebei een symmetrie-as in $x=0$.
Deze grafieken lijken op elkaar, maar de ene grafiek is stijgend en de andere dalend.
Deze grafieken lijken op elkaar, dus ze kunnen allebei met een kwadratische formule beschreven worden.

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Economie

Vraag en aanbod hebben met elkaar te maken, want
_____

Vraag en aanbod hebben met elkaar te maken, maar
_____

Vraag en aanbod hebben met elkaar te maken, dus
_____

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Varianten

Anne Frank schreef in haar dagboek, want ze wilde haar gevoelens delen met iemand die haar begreep.
Ze moest vaak stil zijn, want ze zat ondergedoken tijdens de oorlog.
Anne geloofde dat de toekomst beter zou worden, want ze wilde niet geloven dat de oorlog nooit zou eindigen.

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

De zebra is verwant aan het paard, maar het zijn geen dieren van dezelfde soort.

Of:

De zebra is verwant aan het paard, maar het zijn geen dieren van dezelfde soort.

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Opdracht

Aanvulzinnen

Denk aan een les die je binnenkort gaat geven. Welke aanvulzin kun je inzetten?

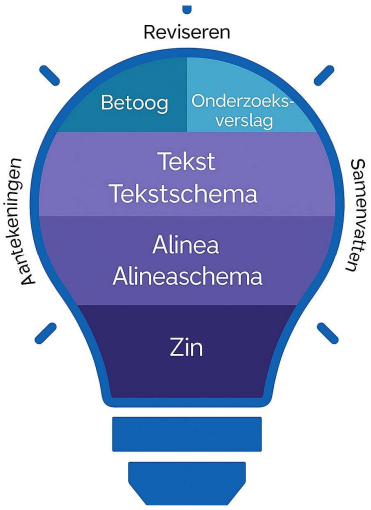
- Laat leerlingen oefenen met basiszinnen die uitgebreid moeten worden.
- In de aanvulzin leg je al een bepaalde **term**, **vorm** of **norm** neer.
- Bouw de zin(nen) zo op dat leerlingen erover na gaan denken, erover in gesprek gaan en niet alleen hoeven te selecteren.
- Als verwerking bij je lesstof, instructie, tekst …
- Doel is niet ‘precies het juiste antwoord’ maar ‘het juiste taalregister opzoeken’.

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Je kunt al bestellen!

Flyer in de goodiebag: nu bestellen zonder verzendkosten, in september in huis!

https://cps-uitgeverij.nl/uitgaven/de-schrijfrevolutie

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Bedankt!

Contact?

Yonina Pullens
y.pullens@cps.nl

Daniëlle Lokhorst
d.lokhorst@cps.nl

